

КАТУВАННЯ ЯК ПРОЯВ ПОРУШЕННЯ ПРАВА ЛЮДИНИ НА ПОВАГУ ГІДНОСТІ.

Ергард Н.М., Хміль І.Ю. / N. Ergard, I. Chmil

Науковий керівник: д.м.н., проф. Б.В. Михайличенко

*Національний медичний університет
імені О.О. Богомольця*

*Кафедра судової медицини та медичного законодавства
(зав.каф. – д.м.н., проф. Б.В. Михайличенко)
м. Київ, Україна*

10 грудня 1984 року деякими країнами була підписана Конвенція проти катувань та інших жорстких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання. Україна ратифікувала цю Конвенцію 26 січня 1987 року із застереженням, а 5 листопада 1998 року застереження до цієї Конвенції були зняті, тобто вона діє на території нашої держави у повному обсязі. Стаття 4 даної Конвенції встановлює вимогу до кожної держави-учасниці розглядати як злочини всі акти катувань згідно з її кримінальним законодавством. У ст. 28 Конституції України 1996 року зазначається, що кожен має право на повагу гідності. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. Реалізація цього права забезпечується ст. 127 КК України 2001 р., в якій зазначається, що катування – це умисне заподіяння сильного фізичного болю або фізичного чи морального страждання шляхом нанесення побоїв, мучення або інших насильницьких дій з метою спонукати потерпілого або іншу особу вчинити дії, що суперечать їх волі. Наявність та характер ушкоджень при будь-яких насильницьких діях встановлюється в рамках проведення судово-медичного дослідження (експертизи), судово-медичний експерт також встановлює давність заподіяння ушкоджень та предмети, якими могли бути спричинені тілесні ушкодження. Однак, судово-медичний експерт не кваліфікує ушкодження як мучення чи катування, вирішення цього питання відноситься до компетенції слідчих органів та суду.

Це важливо враховувати при призначенні судово-медичної експертизи потерпілого та при подальшій постановці питань перед експертами. Саме слідчими органами та судом може встановлюватись суб'єктивна сторона злочину, що характеризується умисною формою вини та наявністю спеціальної мети – спонукати потерпілого або іншу особу вчинити дії, що суперечать їх волі. Якщо у діях злочинця не буде саме цієї мети, не буде і складу злочину катування. Такі дії відповідно до чинного законодавства можуть бути кваліфіковані за іншими статтями КК України. За визначенням ст.127 КК суб'єктом катування є фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку. Тобто суб'єкт катування загальний. Насильницькі дії, вчинені службовою особою з метою спонукання потерпілого до дій, що суперечать його волі, можуть бути кваліфіковані за іншими статтями КК України, зокрема, за статтями 365, 424 або 373 КК або їх сукупністю. Разом з цим, відповідно до ст. 12 КК, злочин, передбачений ч.1 ст. 127 КК, віднесено до злочинів середньої тяжкості. Хоча іноді катування виражається незначними тілесними ушкодженнями, проте може виражатися значними психічними розладами.

Отже, якщо врахувати, що катування відповідно до міжнародних конвенцій, Конституції України визнано неприпустимими діями щодо будь-якої людини і його наслідки для потерпілого як для особистості можуть бути непоправимими, доцільно переглянути санкцію за вчинення катування та передбачити більш суворе покарання за даний злочин.

Summary: Отже, якщо врахувати, що катування відповідно до міжнародних конвенцій, Конституції України визнано неприпустимими діями щодо будь-якої людини і його наслідки для потерпілого як для особистості можуть бути непоправимими, доцільно переглянути санкцію за вчинення катування та передбачити більш суворе покарання за даний злочин.